

Abstrakt

Název práce: **Neurčité tvary slovesné jako sekundární predikáty v ruštině, češtině, a němčině. Typologický pohled.**

Autor: Jana Kocková

Školitel: doc. Dr. phil. Markus Giger

Abstrakt:

Práce nabízí ucelený pohled na neurčité tvary slovesné v češtině, němčině a ruštině podpořený korpusovou analýzou na základě paralelního korpusu InterCorp ČNK. Manuálně byly analyzovány ekvivalenty každého z neurčitých tvarů slovesných v každém ze sledovaných jazyků. Získaná data sloužila k typologické klasifikaci zaměřené na neurčité tvary slovesné jako sekundární predikáty. Z analýzy také nepřímo vyplývají různé frekvence jednotlivých tvarů a vzájemná konkurence různých prostředků v jazyce.

V **češtině** můžeme pozorovat obecně silnou tendenci vyjádřit druhé sdělení ve větě pomocí určitého tvaru slovesného ve větné konstrukci. Z neurčitých tvarů slovesných se aktivně používají přídělní a verbální substantiva, tedy tvary, které svou formou zapadají do stávajících slovnědruhových paradigmat. Díky své flexivnosti explicitně vyjadřují syntaktické vztahy. Čeština využívá možnosti vyjádřit sekundární predikaci pomocí prostředků, které nejsou v rozporu s morfológickými zákonitostmi flexivního typu.

Ruština využívá aktivně všechny neurčité tvary slovesné. Vysokou frekvenci měla mezi ekvivalenty také ruská dějová substantiva na *-hue*, která nejsou v ruštině řazena mezi slovesné tvary. Jak však ukázala analýza, minimálně některá substantiva na *-hue* si zachovala verbální potenciál. V současné ruštině dochází k oslabení explicitně vyjádřených syntaktických vazeb a také konstrukce s neurčitými slovesnými tvary mají řadu aglutinačních rysů.

Pro **němčinu** je typické propojování prostředků různých typů. V oblasti neurčitých tvarů slovesných se výrazněji uplatňuje především izolační typ. Substantivizovaný infinitiv má výrazně verbální charakter, ovšem mezi ekvivalenty měl nízké zastoupení, naopak vyšší zastoupení měla dějová substantiva na *-ung*. Velmi produktivním prostředkem byla v němčině polysyntéza, která se v různé vysoké míře projevovala napříč ekvivalenty všech neurčitých tvarů slovesných.

Práce tak ukazuje nikoli potenciálně možná řešení v jazyce, ale řešení, která jsou využívána ve vyšší míře. Analýzy ekvivalentů ukazují celkovou tendenci ve výběru jazykových prostředků v daném jazyce. Komplexní zaměření na všechny neurčité tvary slovesné a jejich ekvivalenty poskytuje ucelený pohled na možnosti vyjádření druhého sdělení v ruštině, češtině i němčině.

Klíčová slova: čeština, ruština, němčina, participium, infinitiv, přechodník, verbální substantivum, substantivizovaný infinitiv, typologie, ekvivalent